

Sborník Oblastního muzea v Mostě

řada přírodovědná číslo 42

2025

Sborník Oblastního muzea v Mostě

řada přírodovědná, 42

2025

**ISSN 1214 – 2573
ISBN 978-80-85115-56-7**

Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, uveřejňuje recenzované původní vědecké práce a krátké zprávy z geologie, botaniky, zoologie, recenze, personálie a informace z přírodovědeckého života především ze severozápadních Čech a přilehlých území.

Periodikum je zařazeno do Seznamu recenzovaných neimpaktivních periodik vydávaných v ČR platném pro rok 2015, který byl schválen Radou pro výzkum, vývoj a inovace dne 28.11.2014.

Podrobné pokyny pro autory a další bližší informace o sborníku jsou dostupné online na webu muzea:

<https://www.muzeummost.cz/cz/publikacni-cinnost>.

Plné obsahy posledních čísel sborníku jsou k dispozici na adrese:

<https://www.muzeummost.cz/sbornik-oblastniho-muzea-v-moste>.

The journal *Sborník Oblastního muzea v Mostě, series naturae*, publish peer reviewed original scientific works and brief reports in geology, botany and zoology, and also book reviews and personalia especially joined to Northwestern Bohemia and adjacent areas.

Detailed instructions for authors and further information about the journal are available online on the museum's website: **<https://www.muzeummost.cz/cz/publikacni-cinnost>**.

The full contents of latest issues of the journal can be found at the following address:

<https://www.muzeummost.cz/sbornik-oblastniho-muzea-v-moste>.

**Sborník Oblastního muzea v Mostě,
řada přírodovědná, číslo 42.**

Vydalo / Published by: Oblastní muzeum a galerie v Mostě

Místo vydání / Place of publication: Most

Náklad / Edition: 300 ks/pcs

ISSN 1214 – 2573

ISBN 978-80-85115-56-7

Toto číslo vyšlo / The issue was published on: 31. 12. 2025

Vytisknuto v / Printed in: TISKÁRNA K & B, s. r. o.

Obrázek na první straně obálky / The picture on the front cover:
pavlovnie plstnatá / the Foxglove Tree (*Paulownia tomentosa*) (orig. Pavel Krásenský).

Adresa redakce / The redaction address: Oblastní muzeum a galerie v Mostě, Čsl. armády 1360/35,
434 01 Most; E-mail: joza.v@omgm.cz; Telefon / The phone number: +420 414 120 238 (Vít Joza)

Redakční rada / Editorial board: Ing. Vít Joza (výkonný redaktor / Editor-in-chief), Pavel Krásenský,
Ing. Čestmír Ondráček, Miroslav Radoň, Mgr. Vladislav Rapprich, Ph.D.

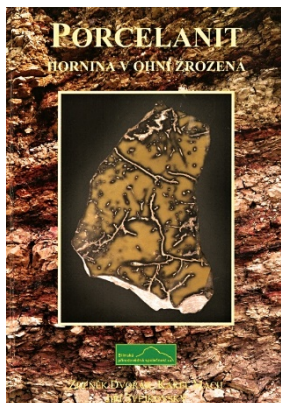
Recenzenti příspěvků v tomto čísle / Reviewers of the contributions in the issue:

Stanislav Benedikt, Petr Bogusch, Jiří Janák, Jan Motejzík, Vlastimil Růžička, Kateřina Šumberová,
Pavel Vonička, Martin Waldhauser, Pavel Zdvorák

Anotace

Porcelanit - hornina v ohni zrozená

Dvořák Z., Mach K. & Svejkovský J. ([2024]): Porcelanit – hornina v ohni zrozená. – Bílínská přírodovědná společnost z. s., [Bílina]. 120 pp. ISBN 978-80-905739-6-3 (brožováno) [Edice Bílínské přírodovědné společnosti].

Porcelanit je zajímavá hornina, která se vyznačuje některými vlastnostmi průmyslově vyráběného porcelánu. Příroda jej ovšem stvořila mnohem dříve, než v Číně v sedmém století před naším letopočtem (a o téměř 2,5 tisíciletí později i v Evropě) objevili možnost výroby porcelánu z kaolínu.

Porcelanit vzniká jako jílovitá nebo slínovitá usazenina z vodního prostředí, která je následně tepelně přeměněna na pevnou celistvou horninu, nejčastěji s výrazným lasturnatým lomem. Nejhojnějšími minerály porcelanitové hmoty jsou křemen, živec, mullit, wollastonit, merwinit nebo larnit. Mineralogické rozlišení jednotlivých minerálů v porcelanitu je i mikroskopicky velmi problematické. Typickou barvou porcelanitů je červená (od odstínů růžové až po cihlově červenou), hojně jsou i varianty s modrým či fialovým nádechem. Dalšími barevnými variantami jsou různé odstíny žluté, hnědé nebo šedé. V některých typech jsou také různé pásy, čočky, skvrny nebo mechovitě útvary různých odstínů jedné barvy nebo i více barev. Místem vzniku porcelanitů jsou v České republice nejčastěji okrajové části hnědouhelných pánví. Méně časté jsou výskyty vzniklé působením žhavého magmatu na usazené horniny.

Publikace Bílínské přírodovědné společnosti se zabývá výskyty porcelanitů v oblasti Mostecké pánve. V úvodu knihy je popsáno, co je porcelanit a jaká je historie jeho poznávání. Velice podrobná pasáž vysvětluje vznik porcelanitů, jejich stáří, mineralogické a petrografické charakteristiky, dále minerály nacházené v jejich dutinách a nejvýznamnější paleontologické nálezy z této horniny ve zmíněné oblasti.

Nejobsáhlejší část knihy podrobně popisuje téměř sedm desítek nalezišť porcelanitů. U každého známého výskytu je uvedena jeho poloha (lokality jsou řazeny od východu po západ), zda byl těžen, dále odkazy na literaturu a případné mineralogické a paleontologické nálezy. Krátce jsou zmíněny i výskyty porcelanitů z oblasti sokolovské pánve a z miocenních lignitových pánví v Německu. Závěrečná kapitola se věnuje využití porcelanitu. Největší množství této horniny bylo vytěženo jako stavební a podkladový materiál pro komunikace. Výhodou byla skutečnost, že se nacházel většinou velmi blízko povrchu. K těžbě dostačovala jednoduchá rýpadla. Ve druhé polovině 20. století byla většina nalezišť porcelanitů vytěžena pro potřeby dolů, kde byly využity pro stavby účelových důlních komunikací. Využíván byl také k zpevňování lesních a polních cest. Pro svou křehkost a nedostatečnou mrazuvzdornost však nemohl být používán pro náročnější stavební účely, ani jako kamenivo pro výrobu betonů.

Na konci osmdesátých let 20. století zaujal porcelanit i výrobce šperků, kteří využívali jeho variabilní barevné škály a nevdědní struktury pro vytváření šperků a drobných uměleckých předmětů. Například ve sbírce Oblastního muzea a galerie v Mostě je uložena velkorozměrová plastika, ve které její autor Zdeněk Majsner využil pro ztvárnění alegorie slunce právě desky červených porcelanitů.

Tato publikace je první, která podrobně mapuje výskyty této zvláštní horniny v celém rozsahu Mostecké pánve. Cenné je i to, že popisuje jak existující, tak i zaniklé lokality.

Pavel Dvořák

Contents / Inhalt

Botany / Botanik

JOZA V. & ZDVOŘÁK P.: Naturalization of Foxglove Tree (<i>Paulownia tomentosa</i> /Thunb./ Steud.) in Northwestern Bohemia	1
JOZA V.: Escaping of Common Milkweed (<i>Apocynaceae: Asclepias syriaca</i>) in Northwestern Bohemia	10
JOZA V.: Contribution to the flora of the Most a Litvínov regions (Northwestern Bohemia) V	15
JOZA V. [red.]: The pretty rare woody plants planted in Northwestern Bohemia (2)	31
JOZA V.: Vegetation of exposed bottoms of standing and running waters in Northwestern Bohemia I. Fishpond Dobroměřický (Dobroměřice village, Louny county)	63

Zoology / Zoologie

KRÁSENSKÝ P.: Ground beetles and rove beetles (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae) of sandy gravel alluviums of the River Labe between Střekov and Hřensko (Northwestern Bohemia)	75
KRÁSENSKÝ P.: False click beetles (Coleoptera: Eucnemidae) of the Pístecký les Nature Reserve (Northwestern Bohemia)	105
KRÁSENSKÝ P.: Rove beetles (Coleoptera: Staphylinidae) of Březina Nature Reserve (Northwestern Bohemia)	113
BENDA P.: Dragonflies (Odonata) of the Československé armády quarry near Most (Northwestern Bohemia)....	131
ROUŠAR A.: Spiders (Araneae) of the Valley of the River Ohře in Northwestern Bohemia	140
KRÁSENSKÝ P.: Interesting findings of invertebrates in the Ústí nad Labem region (Northwestern Bohemia) – 2.	170

Brief reports / Kurze Mitteilungen

JOZA V.: The North American panicled willowherb (<i>Epilobium brachycarpum</i> C. Presl) recently introduced to Northwestern Bohemia	196
KRÁSENSKÝ P.: First records of rove beetle <i>Stenus</i> (<i>Hypostenus</i>) <i>kiesenwetteri</i> Rosenhauer, 1856 (Coleoptera: Staphylinidae) in Krušné hory Mts. (Northwestern Bohemia) and its current distribution in Bohemia	200

Book reviews / Literaturberichte

Tesaříkovití Ústeckého kraje (P. Krásenský)	203
Nerostné bohatství Krupky, Cínovce a Moldavy (M. Radoň)	205
Porcelanit – hornina v ohni zrozená (P. Dvořák)	207
Radovesická výsypka (P. Dvořák)	208

Personalia / Personalien

Miroslav Radoň 50 years old	209
The establishment of the Děčín Dendrological Society in 2024 and its public events in 2025	227

Obsah

Botanika

JOZA V. & ZDVOŘÁK P.: Zplaňování pavlovnice plstnaté (<i>Paulownia tomentosa</i> /Thunb./ Steud.) v severozápadních Čechách.....	1
JOZA V.: Zplaňování klejichy hedvábné (<i>Apocynaceae: Asclepias syriaca</i>) v severozápadních Čechách	10
JOZA V.: Příspěvek ke květeně Mostecká a Litvínovska (severozápadní Čechy) V	15
JOZA V. [red.]: Vzácnější pěstované dřeviny severozápadní části Čech (2)	31
JOZA V.: Vegetace obnažených den stojatých a tekoucích vod v severozápadních Čechách I. Dobroměřický rybník (Dobroměřice, okres Louny).....	63

Zoologie

KRÁSENSKÝ P.: Střevlíkovití a drabčíkovití brouci (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae) štěrkopisčítých náplavů řeky Labe v úseku mezi Střekovem a Hřenskem (severozápadní Čechy).....	75
KRÁSENSKÝ P.: Dřevomilovití brouci (Coleoptera: Eucnemidae) přírodní rezervace Pístecký les (severozápadní Čechy).....	105
KRÁSENSKÝ P.: Drabčíkovití brouci (Coleoptera: Staphylinidae) přírodní rezervace Březina (severozápadní Čechy).....	113
BENDA P.: Vážky (Odonata) povrchového hnědouhelného lomu Československé armády (ČSA) u Mostu (severozápadní Čechy).....	131
ROUŠAR A.: Pavouci (Araneae) údolí řeky Ohře v severozápadních Čechách	140
KRÁSENSKÝ P.: Zajímavé nálezy bezobratlých v Ústeckém kraji (severozápadní Čechy) – 2.	170

Krátká sdělení

JOZA V.: Severoamerická vrbovka krátkoplodá (<i>Epilobium brachycarpum</i> C. Presl) zavlečena také do severozápadních Čech.....	196
KRÁSENSKÝ P.: První nálezy drabčíka <i>Stenus</i> (<i>Hypostenus</i>) <i>kiesenwetteri</i> Rosenhauer, 1856 (Coleoptera: Staphylinidae) v Krušných horách (severozápadní Čechy) a jeho aktuální rozšíření v Čechách	200

Recenze a anotace

Tesaříkovití Ústeckého kraje (P. Krásenský).....	203
Nerostné bohatství Krupky, Cínovce a Moldavy (M. Radoň)	205
Porcelanit – hornina v ohni zrozená (P. Dvořák).....	207
Radovesická výsypka (P. Dvořák).....	208

Personalia

Miroslav Radoň – 50 let.....	209
Založení Děčínské dendrologické společnosti v roce 2024 a její veřejné akce v roce 2025	227